

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของ
ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ผู้วิจัย : พระมหานรากร วรเมธี (ช่างบุ)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: อาจารย์ ดร.ยุทธนา ประณีต พธ.บ., ร.บ., M.A., Ph.D.,(Pol. Sc.)

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม พธ.บ., M.A., Ph.D., (Pol. Sc.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๒. เพื่อศึกษาทฤษฎีการพัฒนาและการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ๓. เพื่อนำเสนอวิธีการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๕ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/คน ทั้งสองวิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัยและการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนสภาพทั่วไปพระสงฆ์ในพื้นที่มีเพียงการแสดงธรรมแต่ไม่ได้ทำกิจกรรมเพื่อนำมาพัฒนา พระสงฆ์ขาดงบประมาณในการลงพื้นที่การคมนาคมทุรกันดาร ไม่มีการรวมกลุ่มของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

๒. ทฤษฎีการพัฒนาและการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในการการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน คือ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน และหลักพุทธธรรม ได้แก่ ทิณฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ ส่วนหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มัชฌิมาปฏิปทา สติสัมปชัญญะ สันโดษ และความไม่เบียดเบียน

๓ . การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการกับหลักพุทธธรรมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ พบว่า

ด้านพอประมาณ พระสงฆ์ส่วนมากแนะนำให้ชุมชนใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ ใช้มัดตัณहुตาในการดำเนินชีวิต ด้านความมีเหตุผล แนะนำให้ใช้หลักทางสายกลาง ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี แนะนำให้ใช้นาถกรณธรรม ๒) การพัฒนาด้านสังคม ด้านพอประมาณ แนะนำว่าควรสันโดษ ความมีกัลยาณมิตร ด้านความมีเหตุผล ควรใช้ความจำเป็นและสมชีวิตา ด้านภูมิคุ้มกัน ควรเว้นอบายมุขและสังคัมพมเพื่อตามกระแสนิยม ๓) การพัฒนาด้านจิตใจ พบว่า ด้านพอประมาณ พระสงฆ์ส่วนใหญ่แนะนำให้ชุมชนใช้วิปัสสนากรรมฐานในชีวิตประจำวันพัฒนาตนเอง ด้านความมีเหตุผล ให้ใช้สติสัมปชัญญะในการตัดสินใจปัญหาในด้านอื่น ๆ ทั้งหมด ด้านภูมิคุ้มกันชุมชนต้องประกอบด้วยศีล ๕ และสมาธิภาวนาพื้นฐานทุกคน ๔) การพัฒนาด้านวัฒนธรรม พบว่า ความพอประมาณต้องสอนเยาวชนตั้งแต่เริ่มต้นด้วย สันโดษ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ด้านความมีเหตุผล ให้ตัดสินใจปัญหาความยากจนของตนเองแบบไม่ย่อท้อต่อชะตาชีวิตและอดทนต่อสู้ไม่เกียจคร้าน ด้านภูมิคุ้มกันต้องรู้จักวิธีสร้างกำลังใจตนเองเพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การรักษาศีล ไม่เบียดเบียน ทั้งตนเองและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม